

PANEVĖŽIO PATAISOS NAMAI
STRATEGINIO VEIKLOS PLANO
PROGRAMŲ VYKDYMO ATASKAITA UŽ 2016 METUS

I SKYRIUS
APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

Išoriniai veiksniai

Teigiamai veikiančios Panevėžio pataisos namų veikla

Tobulinama teisinė bazė, reglamentuojanti kriminalinių bausmių vykdymą, ir prielaidos progresyvaus bausmių atlikimo principui plėtoti (2015 m. birželio 23 d. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso pakeitimo įstatymas Nr. XII-1818). Didesnis dėmesys skiriamas žmogaus teisių apsaugai, taigi – ir bausmių vykdymo įstaigoms bei nuteistųjų bausmės atlikimo sąlygoms.

Europos paramos fondų veikla teikia galimybes gauti finansavimą nuteistųjų socialinės reabilitacijos priemonėms (tiesiogiai ar per bendradarbiavimą rengiamuose projektuose), nuteistų moterų, auginančių vaikus, resocializacijai bei darbuotojų kvalifikacijai kėli. Tai sudaro galimybes tobulinti nuteistųjų integraciją į visuomenę, gerinti įstaigai iškeltų tikslų įgyvendinimo kokybę.

Pakankamai sureguliuotas bendradarbiavimas su teisėsaugos ir socialines paslaugas teikiančiomis institucijomis. Palaikomi geri, dalykiški santykiai su kitomis bausmių vykdymo įstaigomis.

Panevėžio pataisos namuose 2016 m. gruodžio 31 d. buvo patvirtintos 143 pareigybės. Per metus įstaigoje įsteigta 10 papildomų etatų, tai sudaro galimybę pagerinti įstaigai pavestų uždavinių ir funkcijų atlikimo kokybę.

Neigiamai veikiančios Panevėžio pataisos namų veikla

Neigiamų socialinių reiškinių (narkomanija, alkoholizmas, nedarbas, žemas išsilavinimo lygis, ŽIV infekcija, šeimos krizė, skurdas) plitimas sąlygoja, kad į įstaigą patenka labiau degradavusios, praradusios doro gyvenimo būdo motyvaciją nuteistosios. Tik 5,3 % 2016 m. įstaigoje atlikusių bausmę moterų iki nuteisimo dirbo. Specializuota veikla su tokia nuteistųjų kategorija sąlygoja didesnę žmogiškųjų resursų poreikį reabilitacijos tikslams pasiekti. Be to, dėl šių veiksnių tampa sudėtingiau užtikrinti saugias bausmės atlikimo sąlygas nuteistiesiems bei darbo sąlygas personalui.

Visuomenės požiūris į nuteistuosius yra neigiamas. Tai apsunkina sėkmingą nuteistųjų socialinę reintegraciją į visuomenę.

Panevėžio pataisos namams skiriamas finansavimas yra nepakankamas. Nepakanka lėšų gyvenamųjų bei buitinių patalpų remontui, patalpų sportui įrengimui, elektros instaliacijos atnaujinimui, šildymo sistemos remontui.

Vidiniai veiksniai

Teigiamai veikiančios Panevėžio pataisos namų veikla

Vykdomos 7 socialinės reabilitacijos programos bei 12 pozityvaus užimtumo priemonių nuteistosioms, orientuotų į socialinių, psichologinių bei darbinių įgūdžių formavimą. Įstaigoje organizuotas nuteistųjų bendrasis lavinimas bei profesinis rengimas. Tai sudaro galimybes tobulinti nuteistųjų rengimą sugrįžimui į visuomenę.

Įstaigoje veikia Priklausomybių ligų centras, kuriame gyvena visos nuteistosios, dalyvaujančios priklausomybių ligų reabilitacijos programoje. Efektyviai bendradarbiaujama su socialines paslaugas teikiančiomis institucijomis, kurių pagalba sprendžiamos nuteistųjų socialinės, teisinės ir kt. problemos.

2016 m. gruodžio 31 d. Panevėžio pataisos namuose dirbo 67 aukštąjį universitetinį ar jam prilygintą išsilavinimą turintys darbuotojai (iš jų 23 – turintys teisinį išsilavinimą), 11 aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą turintys darbuotojai ir 51 aukštesnįjį ar iki 1995 m. įgytą specialųjį vidurinį išsilavinimą turintys darbuotojai.

Neigiamai veikiančios Panevėžio pataisos namų veikla

Įstaiga yra miesto centre, kai kurios įstaigos perimetro išorinės tvoros žemos, tai sąlygoja nuteistiesiems turėti daiktų, kurie nenurodyti leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašė, patekimą. Šiai problemai spręsti 2016 metais buvo paauskštinta pietinė perimetro tvora (tvoros ilgis – 132 m). Siekiant ir toliau įstaigoje gerinti kriminogeninę būklę 2017 m. planuojama atlikti šiaurinės ir rytinės perimetro tvoros remontą (tvoros ilgis – 152 m), įrengti papildomą spygliuotos tvoros barjerą virš pagalbinių patalpų.

Seni įstaigos pastatai neatitinka dabartinių reikalavimų dėl susidėvėjimo bei dėl pakitusio požiūrio į higienos reikalavimus, energijos taupymą. Panevėžio pataisos namai valdo pastatus, kurių administracinio ir I gyvenamojo bendrabučio statybos metai – 1893 m., II gyvenamojo bendrabučio – 1947 m., saugyklos-areštinės – 1947 m., Sveikatos priežiūros tarnybos – 1963 m. Bendras šių pastatų plotas – 5737 m². Pastatus sudėtinga pritaikyti Bausmių vykdymo kodekso nustatytiems nuteistųjų režimo reikalavimams užtikrinti.

II SKYRIUS STRATEGINIO VEIKLOS PLANO PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

1. Strateginio tikslo pavadinimas, kodas

Pasiekti, kad bausmių sistema būtų moderni ir veiksminga, kodas 03

2. Programos pavadinimas, kodas:

Bausmių sistema (kodas 03001)

3. Programos tikslo pavadinimas, kodas:

Kurti veiksmingą ir modernią bausmių vykdymo sistemą (kodas 01)

4. Programos uždavinio pavadinimai ir kodai:

Vykdyti veiksmingą nuteistųjų resocializaciją (kodas 01-02)

Užtikrinti laisvės atėmimo vietų optimalią veiklą bei modernizuoti jų infrastruktūrą ir veiklos metodus (kodas 01-03)

5. Programos uždaviniui įgyvendinti vykdytų priemonių pavadinimai, kodai ir vykdymo aprašymai:

➤ **Padidinti socialinės rehabilitacijos veiksmingumą (kodas 01-02-01)**

Viena iš Panevėžio pataisos namų prioritetinių veiklos sričių – laisvės atėmimo bei arešto bausmes atliekančių nuteistųjų socialinė ir psichologinė rehabilitacija. Todėl įstaigoje vykdomas nuteistųjų formalus ir neformalus švietimas, inicijuojama įvairi socioedukacinė veikla, padedanti parengti nuteistąsias sėkmingam gyvenimui visuomenėje, ugdyti įgūdžius, padėsiančius joms atrasti savo vietą darbo rinkoje bei tapti motyvuotomis ir kūrybiškomis asmenybėmis.

Siekiant išplėsti nuteistųjų profesinio mokymo galimybių pasiūlą 2016 m. pataisos namuose įgyvendintos 3 naujos profesinio mokymo programos. Panevėžio profesinio rengimo centras vykdė neformalaus ugdymo programas *klasikinio kūno masažo, veido priežiūros procedūrų, sodybos aplinkos apželdinimas*. Mokymus baigė 24 nuteistosios.

Siekiant sėkmingos nuteistųjų reintegracijos į visuomenę, 2016 m. birželio 2 d. Panevėžio pataisos namai pasirašė bendradarbiavimo sutartį su viešąja įstaiga „Malonės namai“. Vėliau „Malonės namai“ pataisos įstaigoje kalinčioms moterims vedė žmogiškųjų vertybių ugdymo programą „Jus aš draugais vadinu“, o Vaiko ir motinos namuose augantiems mažyliams – organizavo programą „Vaiko pasaulis“ ir „Aukime kartu“ užsiėmimus.

Siekiant pozityvesnio visuomenės požiūrio į nuteistą asmenį, vykdytos iniciatyvos dėl nuteistųjų savanoriško visuomenei naudingo darbo. 2016 m. įstaiga pradėjo įgyvendinti socialinį

projektą „Kalėjimas – miestui“, kurio metu nuteistos moterys yra įtraukiamos į įvairius miesto (rajono) bendruomenei naudingus savanoriškus darbus, tokiu būdu plėtojamos nuteistųjų resocializacijos galimybės. Nuteistosios numezgė ir Panevėžio apskrities ligoninės Naujagimių reanimacijos skyriui perdavė apie 90 porų itin mažo dydžio dailių vilnos kojinaičių, skirtų jame gulintiems „neišnešiotukams“. Nuteistosios, turinčios teisę vykti be sargybos ar palydos už pataisos įstaigos ribų, vyko į Panevėžio miesto slaugos ligoninę ir Panevėžio visuomenės sveikatos biurą. Ten jos savo rankų darbo šventinėmis dekoracijomis papuošė langus bei eglutes.

Priemonei įgyvendinti 2016 m. skirta 132000 eurų, biudžeto lėšos panaudotos 100 proc.

➤ **Rengti ir vykdyti laisvės atėmimo vietose socialinių įgūdžių lavinimo programas nuteistiesiems (kodas 03-01-01-02-08)**

2016 m. Panevėžio pataisos namuose vykdytas Europos Sąjungos lėšomis finansuojamas projektas „Creativity, The Connected Economy and Offenders“. Sukurtos dvi naujos, inovatyvios mokymo priemonės, skirtos nuteistųjų, buvusių nuteistųjų ar kitų socialinę atskirtį patiriančių asmenų kūrybiškumui ugdyti. Projekto partnerių sukurtos mokymo priemonės išbandytos su nuteistųjų, buvusių nuteistųjų ar kitų socialinės rizikos asmenų grupėmis Lietuvoje, Latvijoje, Portugalijoje ir Jungtinėje Karalystėje.

Panevėžio pataisos namų įgyvendintas programos „Erasmus+“ projektas „Specialistų, dirbančių nuteistųjų profesinio mokymo srityje, kvalifikacijos tobulinimas“ (Nr. 2014-1-LT01-KA102-000371) 2016 m. buvo nominuotas Švietimo mainų paramos fondo Kokybės konkurso 2016 apdovanojimui. Kokybės konkursas – tai svarbus Švietimo mainų paramos fondo administruojamų veiklų dalyvių bei jų sukurtų projektų įvertinimas. Kasmet yra apdovanojami kokybiškiausi bei sėkmingiausi projektai, kartu džiaugiamasi projektų metų sukurtų produktų sėkme bei nauda, kurią gauna kiekvienas dalyvaujantis projekte.

Priemonei įgyvendinti 2016 m. lėšų skirta nebuvo.

➤ **Vykdyti saugų ir veiksmingą laisvės atėmimo vietų valdymą (kodas 01-03-01)**

Už įstaigos teritorijos ribų 2016 m. atidaryti Vaiko ir motinos namai (Norvegijos finansinio mechanizmo lėšomis finansuojamo projekto „Pataisos įstaigose sudarytos geresnės sąlygos pažeidžiamoms grupėms priskirtiems nuteistiesiems (geresnės sveikatos priežiūros paslaugos, sumažintas narkotinių ir psichotropinių medžiagų pasiekiamumas priklausomybę turintiems nuteistiesiems ir sukurtos reikalingos sąlygos nuteistųjų moterų, auginančių vaikus, resocializacijai“ (pagal Projektą, numatytą 2009 – 2014 m. Norvegijos finansinio mechanizmo lėšomis finansuojamoje programoje LT14 „Pataisos, įskaitant bausmes be įkalinimo“), kuriuose bausmę atlieka nuteistos motinos su vaikais iki 3 metų (viso 5 vietos). Nuo 2016 m. balandžio 1 d. iki gruodžio 31 d. Vaiko ir motinos namuose gyveno 5 nuteistos moterys su vaikais (2017-01-01 gyveno 3 moterys ir 4 vaikai).

Laiku ir tinkamai pasirengta LR BVK pakeitimų įgyvendinimui. Siekiant užtikrinti LR BVK nuostatas dėl nuteistųjų elgesio reglamentavimo visą parą, parengtos ir patvirtintos naujos nuteistųjų dienvakšės. Nustatyta į ilgalaikius pasimatymus atvykusių asmenų apsipirkimo įstaigos parduotuvėje tvarka, taip pat prekių įsigijimo bei atsiskaitymo už prekes būdas. Du Apsaugos ir priežiūros skyriaus jaunesnieji pareigūnai dalyvavo Vilniaus oro uoste vykusiuose mokymuose, kaip turi būti atliekama vaikų ir jų daiktų patikra.

Tinkamai įgyvendintos BVK nuostatos, susijusios su nuteistiesiems leistiniais turėti daiktais. Iš nuteistųjų buvo paimti visi maisto produktai, daiktai ir reikmenys, kurie nenumatyti nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašė.

Nuteistosioms sudarytos sąlygos susipažinti su Lietuvos Respublikos Seimo (www.lrs.lt) ir Seimo kontrolierių įstaigos (<http://www.lrski.lt>) interneto svetainėse bei Teisės aktų registre (<https://www.e-tar.lt>) skelbiama informacija – įrengta riboto interneto prieiga nuteistųjų I gyvenamojo korpuso bibliotekoje.

2016 m. Panevėžio pataisos namuose pradėta vykdyti kinologinė veikla. Pataisos namai įsigijo vokiečių aviganių veislės tarnybinį šunį. Šuo apmokomas pagal vieną naujausių Europos Sąjungos tarnybinių šunų mokymo programų narkotinėms ir psichotropinėms medžiagoms ir jų

pirmtakams (prekursoriams) aptikti įkalinimo įstaigose. Apmokytas tarnybinis šuo padės pareigūnams efektyviau atlikti į pataisos įstaigą įeinančių asmenų bei nuteistiesiems perduodamų daiktų tikrinimą, siekiant užkardyti narkotinių ir psichotropinių medžiagų patekimą nuteistiesiems.

Panevėžio pataisos namai pasirengė nuo 2017 m. sausio 1 d. įgyvendinti Dinaminio saugumo laisvės atėmimo vietų įstaigose koncepcijos, patvirtintos Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2014 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-564, nuostatas, susijusias su veiklos organizavimu nuteistų moterų priežiūros ir resocializacijos srityse. Parengtas dinaminės priežiūros organizavimo įstaigoje modelis. 2016 m. lapkričio-gruodžio mėnesiais organizuoti mokymai dinaminio saugumo įdiegimo ir vykdymo klausimais visiems įstaigos pareigūnams. Mokymuose dalyvavo 95 % pareigūnų. Pereinant prie dinaminės priežiūros vykdymo įstaigoje numatoma Apsaugos ir priežiūros skyriaus funkcijų ir struktūros pertvarka. Įstaiga planuoja dinaminei priežiūrai vykdyti parengti 16 Apsaugos ir priežiūros skyriaus dinaminio saugumo specialistų, kurie dirbtų 6 priežiūros postuose. Penki priežiūros postai yra įrengti kiekviename I ir II nuteistųjų gyvenamojo korpuso aukšte, vienas priežiūros postas yra Vaiko ir motinos namuose.

Siekiant gerinti sąlygas personalo saugumui užtikrinti, gyvenamųjų korpusų aukštuose įdiegti durų blokavimo bei jų valdymo mechanizmai, įrengta ar atnaujinta 14 vaizdo stebėjimo kamerų, atnaujintos ryšio sistemos. Didžiausios užpuolimo rizikos vietose (11, 12, 13, 14, 15 postuose (šiuose postuose nuo 2017-01-02 bus vykdoma dinaminė priežiūra)) įrengti aliarmo mygtukai.

Siekiant užtikrinti vaizdo stebėjimo sistemos duomenų neprieinamumą kitiems asmenims, rekonstruotos budėtojų patalpos – atnaujinta, perjungta ir perstatyta vaizdo stebėjimo bei telefoninio ryšio įranga, įrengta užtvara, skirianti vaizdo stebėjimo įrangą nuo budinčioje dalyje besilankančių nuteistųjų, baigti vaizdo stebėjimo ir telefoninio ryšio įrangos derinimo darbai, atliktas patalpų sienų kosmetinis remontas.

Užtikrinant priimamų sprendimų viešumą ir įstaigos veiklos viešinimą, pozityvaus bausmių vykdymo sistemos įvaizdžio formavimą, per 2016 metus įstaigos interneto svetainės Naujienų skiltyje paskelbta 116 pozityvių straipsnių apie Panevėžio pataisos namų veiklą, t. y. 27,4 proc. daugiau nei per 2015 m. tą patį laikotarpį (per praėjusius metus paskelbtas 91 straipsnis). Per 2016 metus žiniasklaidos priemonėse net 52 kartus skelbta pozityvi informacija apie Panevėžio pataisos namų veiklą.

Įstaigos personalui sudarytos palankios sąlygos kelti kvalifikaciją – personalas ne tik siunčiamas į kitas kvalifikacijos tobulinimo įstaigas, bet ir organizuojami mokymo renginiai pataisos įstaigoje. 2016 m. kvalifikaciją kėlė 77 proc. pataisos namų dirbančiųjų.

Priemonei įgyvendinti 2016 m. skirta 1670734 eurų, biudžeto lėšos panaudotos 100 proc.

➤ Vykdyti laisvės atėmimo vietose laikomų asmenų išlaikymą, priežiūrą ir materialinį aprūpinimą (kodas 01-03-02)

Įgyvendinant Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso pakeitimo įstatymo nuostatas, įrengtas trumpalaikių pasimatymų kambarys, kuriame pasimatyme dalyvaujantys asmenys nėra atskirti vienas nuo kito. Pasimatymų kambaryje įrengtas vaikų žaidimų kampelis su specialiais baldais ir žaislais. Įrengta patalpa, kurioje lankytojo ir nuteistojo fizinis kontaktas negalimas. Patalpoje įrengtos 3 kabinos nuteistiesiems telefoniniu ryšiu bendrauti su į pasimatymus atvykusiais asmenimis. Taip pat, siekiant kontroliuoti nuteistųjų judėjimą, nuteistųjų gyvenamuosiuose korpusuose pakeistos durys (9 vnt.), įrengti durų blokavimo mechanizmai, atlikti jų valdymo, vaizdo stebėjimo, ryšio sistemos įrengimo darbai. Vaiko ir motinos namuose įrengta vaizdo stebėjimo, įėjimo kontrolės, apsauginės bei priešgaisrinės signalizacijos sistemos.

2016 metais pakeisti administracinio pastato, I ir II gyvenamųjų bendrabučių stogai.

2016 m. įgyvendinamos priemonės efektyvesnei uždraustų nuteistiesiems turėti daiktų permetimų kontrolei užtikrinti. Paaukštinta pietinė perimetro tvora (132 metrai).

Siekiant mažinti patalpų šildymo kaštus, 40 įstaigos patalpų pakeisti langai.

Siekiant taupyti vandenį, dušę, kuriame prausiasi I ir II gyvenamuosiuose korpusuose gyvenančios nuteistosios, devyni (100 proc.) dušo čiaupai pakeisti turinčiais automatinę išsijungimo funkciją.

2016 m. daug nuveikta nuteistąsias aprūpinant kietuoju inventoriumi. Nuteistųjų gyvenamosiose patalpose pastatytos naujos spintelės daiktams, spintos drabužiams susidėti, įsigyta naujų stalų, kėdžių, minkštasuolių. Ilgalaikių pasimatymų kambariuose pastatytos naujos lovos, spintelės, o bendro naudojimo patalpoje – naujas minkštasuolis. Nauji baldai pagerino nuteistųjų gyvendinimo sąlygas bei patalpų estetinį vaizdą.

Siekiant užtikrinti laisvės atėmimo vietoje laikomų asmenų aprūpinimą patalyne ir higienos reikmenimis, įsigyta pagalvių, čiužinių (valomu paviršiumi), rankšluosčių, paklodžių, užvalkalų antklodėms, skysto muilo dozatorių.

Priemonei įgyvendinti 2016 m. skirta 1097800 eurų, biudžeto lėšos panaudotos 100 proc.

➤ **Vykdyti laisvės atėmimo vietose tuberkuliozės prevenciją(01-03-03)**

Vykdytas nuteistųjų švietimas apie tuberkuliozės susirgimus, jų profilaktiką, išplatinta nuteistųjų poreikius atitinkanti švietėjiška informacinė medžiaga apie TB (lankstinukai, atmintinės).

Priemonei įgyvendinti 2016 m. lėšų skirta nebuvo.

➤ **Vykdyti ŽIV/AIDS, lytiškai plintančių infekcijų ir kitų užkrečiamųjų ligų prevenciją, profilaktiką ir gydymą (01-03-04)**

Vykdyta nuteistųjų švietimas apie ŽIV ir lytiškai plintančių ligų plitimo riziką, formuojant saugios ir atsakingos elgsenos socialinius įgūdžius.

Priemonei įgyvendinti 2016 m. skirta 12450 eurų, biudžeto lėšos panaudotos 100 proc.

➤ **Teikti teisės aktų nustatytas mokamas paslaugas nuteistiesiems (kodas 01-03-05)**

2016 m. įstaiga nuomojo ilgalaikį materialųjį turtą (parduotuvės bei nuteistųjų valgyklos patalpas). Per metus iš materialiojo turto nuomos gauta 12070,08 eurų pajamų. Dalį šių pajamų (6792,38 eurų t. y. 53 proc.) įstaiga skyrė ilgalaikiam materialiajam turtui įsigyti. Nupirkti du alkokosteriai, keturi kopijavimo aparatai/daugiafunkciniai renginiai (vienas A3 formato bei trys A4 formato), dokumentų naikiklis.

Priemonei įgyvendinti 2016 m. skirta 12813 eurų, panaudota 12601,45 euras biudžeto lėšų 98,3 proc.
